

vín mætti og ætti að ávísa í lækningaskyni. Deilur um þetta atriði héldu áfram í mörg ár, sumir töldu þetta hina mestu firru, aðrir ekki. Var ekki laust við að sá grunur vaknaði upp að það væru hinir ölkærari, sem vildu halda í vínreseptin. Tiplað var kringum málið. Það verður að segja okkur til hróss að aðalfundur LÍ hafa í tvígang tekið upp málefni lækna sem eiga í vanda með ávanabindandi efni og sett á fót stuðningskerfi fyrir þá.

Á einu sviði vímuefna er himinn og haf á milli gamla og nýja tímans. LÍ og lækna á öðrum vettvangi hafa beitt sér mjög ákveðið gegn reykingum í samfélaginu og með góðum árangri. Hins vegar var það svo að forsíðu *Læknablaðsins* prýddi frá upphafi í allnokkurn tíma auglýsing frá Tóbaksverzlun R.P. Leví: „Enginn læknir býr sig að heiman að hann hafi ekki eitthvað af neðantöldum tóbakstegundum, sem hlotið hafa allra lof“. Svo kom lýsing á vöruúrvalinu!

Ekki verður lokið sögulegri umfjöllun án þess að koma að gagnagrunsmálinu. Þar skiptist

stéttin í hatrammar fylkingar þar sem tekist var á um möguleika upplýsingatækninnar og persónuvernd, um rekstrarform og öryggi gagna svo eitthvað sé nefnt. Þar sem undirritaður var beinn þátttakandi í þessum deilum þá er ekki rétt að reyna að búa til einhverja eina niðurstöðu málsins, en samt. Deilurnar voru um margt eðlilegar. Það var styrkur lækna að takast á fyrir opnum tjöldum, fara í gegnum erfiða umræðu um siðfræðileg álitamál. Stjórn LÍ sýndi líka styrk í því að leggja sig fram við að skapa lausn á lokasprettinum. Málið hvarf á endanum úr umræðunni, líklega af orsökum sem tengdust ekki beint þessari deilu.

Hér hefur verið stiklað á stóru og ekki á skipulegan hátt. Enda var það ekki ætlunin að að skrifa sagnfræðigreina um sögu Læknafélags Reykjavíkur, heldur að draga fram nokkrar svipmyndir sem sýna að hin klassisku gildi lækna lifa enn góðu lífi á eitt hundrað ára afmæli félagsins.

Stiklað yfir 100 ár í þróun læknisfræðinnar

Það er ótrúlegt að setja sig í aðstæður kollega okkar, eins og þær voru fyrir 100 árum og svo fram eftir síðustu öld, framfarir í mörgum sérgreinum hafa orðið slíkar. Til að skapa yfirlit um þróun læknisfræðinnar hérlendis og alþjóðlega báðum við forsvarsmenn sérgreina að senda blaðinu yfirlit um helstu áfanga í þróun sinnar sérgreinar. Svör flestra eru mjög ítarleg, en vegna takmarkaðs rýmis urðum við að velja og hafna. Í þeirri vinnu kom upp sú hugmynd að setja upp á vefsíðu LÍ yfirgrípsmeiri sögu sérgreina, og yrði ábyrgð á umsjón þeirra falin hverju sérgreinafélagi. En þetta er seinni tíma mál.

Yfirlitið, sem hér fylgir, er um margt fróðlegt en alls ekki tæmandi. Eðli máls samkvæmt hefur þróun rannsóknargreina verið mestmegnis á tæknisviði, ljósþræðir, geislar og tölvutækni hafa drifið þá þróun áfram. Í þróun margra klínískra greina eru lyf hvað mest áberandi, en tæknin kemur þó alls staðar nærri, jafnvel í grein eins og geðlæknisfræði.

Hverju má svo spá um þróun næstu 10 ára, 50 eða 100? Í „Læknaklúbbnum“ föstudaginn 16. október, þar sem lækna koma saman til að fagna afmæli LR, mun Tryggvi Helgason barnalæknir gera tilraun til að sjá fram í tímann. Hugmyndir allra eru vel þegnar.

**Gestur
Porgeirsson**

**Högni
Óskarsson**

Höfundarnir vilja þakka þeim fjölmörgu læknum sem lögðu efni til þessa verkefnis.

	1909-1919	1920-1929	1930-1939	1940-1949	1950-1959
Almennar skurðlækningar	Keisaraskurður			Hlutabrottnám lífrar (æxli)	
Augnlækningar			Fyrstu aðgerðir við sjónhimnulosi		Gerviaugasteinar fyrst settir í augu
Barnalækningar	Skólaeftirlit	Ungbarnaeftirlit, Katrín Thoroddsen			Bólusetning gegn kíkhósta, barnaveiki, mænuveiki, o.fl.
Blóðmeinafræði				Methotrexate	Ósamgena beinmergskipti (allogen)
Brjóstholsskurðlækningar	Blaðnáam lunga og brottnám vélinda vegna krabbameins,		Brottnám lunga vegna krabbameins	"Höggning" vegna berkla	Fyrsta aðgerð með hjálp hjartalungnavélar
Bæklunarlækningar					
Embættislækningar og stofnanir	Háskóli Íslands, Vatnsveitan í Reykjavík, Vífilstaðir	Gerilsneyðing mjólkur	Landspítali		
Endurhæfing/slysa- og bráðalækningar				Iðjupjálfun, fyrstu endurhæfingarstöðvar, Reykjalandur	Slysavarðstofa (1955)
Erfðafræði					DNA
Fæðingar-/kvensjúkdómalækningar		Innleiðing svæfinga	Mæðravernd, blóðflokkun		Þróun hormónalyfja, soglukka,
Geðlækningar	Vatnslækningar, sveltikúrar	Nýi spítalinn Kleppi, atferlismeðferð	Hætt að nota ólar og spennitreyjur	Raflostmeðferð	Klórprómasín, þríhringlaga geðdeyfðarlyf
Geislagreining					Skyggimagnarar
Giktsjúkdómar				Sykursterar, gigtarlyf (NSAID). Kjarnamótefni til greiningar	
Heila- og taugaskurð/ Taugalækningar				Kúruopnun vegna slysa	
Heimilislækningar			Almannatryggingalög, stofnun TR, Læknavakt í Rvík		
Hjartalækningar		Hægri hjartaþræðing			Slagæðamyndataka, ómun-Doppler, ísetning gangráðs
Háls-, nef- og eyrnalækningar		Smásjár við aðgerðir			
Húðlækningar			UVB- og UVA-geislar við sóra o.fl.	Penicillin við kynsjúkdómum	Sterar
Innkirtlasjúkdómar	Insúlín		Cortisone, thyroxine, geislavirkar samsætur (radióisótóp)	Uppgötvun viðtækja (receptora)	
Krabbameinslækningar	Rádium-meðferð (1919)			Frumdrepanði lyf	
Lungnalækningar	Vífilstaðir				Berklalyf
Lýtalækningar					
Meinafræði			Rafeindasmásjá		Rafeindasmásjá
Meinefnafræði					
Melting og lifur			Magaspeglunartæki (Landakot 1933)		Ljósþráðaspeglunartæki (fiber optic)
Nýrnasjúkdómar				Fyrsta nothæfa blóðskilunarvélin	Fyrsta ígræðsla nýra í mann sem heppnaðist
Smitsjúkdómar		Penicillin uppgötvað		Penicillin í notkun	Hæggengar veirusýkingar (Björn Sigurðsson, Keldur) Bóluefni gegn lömunarveiki
Svæfingar/gjörgæsla		Barkarena			Ambu-belgir, langvarandi öndunaraðstoð, miðbláæðaleggir
Æðaskurðlækningar				Aðgerðir við ósæðargúlum, hálsæðapregslum	Hjáveituaðgerðir í ganglumum
Öldrunarlækningar			Marjory Warren, Isleworth Infirmary	Öldrunarlækningadeildir	

1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009
		Kviðsjáradgerðir vegna gallsteina		
Smásjáradgerðir á augum; lasertækni	Hornhimnuígræðslur Glerhlaupsaðgerðir	Skimun við augnsjúkdómi í sykursýki, hornhimnuflutningar		Lyfjagjöf í glerhlaup
Bólusetning gegn mislingum	Bólusetning gegn rauðum hundum	Frjáls viðvera foreldra á deild	Hjartaaðgerðir á börnum	Nýrnaígræðsla í barn
Samsett lyfjameðferð (POMP)		Storkubáttur R VIII (recombinant)	Tyrosín kína hemill (imatinib) Hnitmiðuð meðferð	
Fyrsta hjartaígræðsla, fyrsta kransæðahjáveituaðgerð		Fyrsta opna hjartaskurðaðgerðin	Fyrsta opna barnahjartaskurðaðgerðin	
Heilgerviliðaðgerð á mjóðm	Heilgerviliðaðgerð á hné	Liðspeglanir á hné, skrufestingar á hryggjarbolsrætur		
Borgarspítali, Hjartavernd, síðasta dauðsfall úr sullaveiki		Smokkaherferð	Íslensk erfðagreining	
Hjartahnoð og blástur Lostmeðferð		Hjartaendurhæfing Reykjalundur		
			Tengslaggreiningar	Staðbundin klónun, flögutækni Raðgreining erfðamengisins (GWA)
Geislameðferð v. krabbameins í kynfærum kvenna, krabbameinsleit	Fósturgreining, ómskoðun, utanbasts/mænudeyfingar, kviðsjáradgerðir		Nýjar skimanir við þungun	
Heimili opnað utan spítala, litíum	BUGL, Bergiðjan, sambýli	Geðdeild rís á lóð Landspítalans		
	Skyggnimagnarar, segulómun	Spect, jáeindaskanni (PET)	Stafrænar röntgensneiðmyndir, (Computed Radiography, Direct Digital X-ray (DR))	
		Methotrexate	Lífæknilyf (biologicals 1998)	
Heilaæðamyndataka heilaæðamyndataka Aðgerðir með smásjárstoð	Aðgerð á hálsæðagúl, fyrsta heilaæxlisaðgerð 1971 Klínísk taugæðlisfræði	Tölvusneiðmynd af heila	Segulómun af heila	
	Heilbrigðislöggjöf 1973, FÍH, tölvuvæðing skráa	Staðall um starfsemi í heilsugæslu		
Hjartagjörgæsla (Landspítala), sívaki/stuðtæki, hjartabráðing, kransæðamyndataka Rafvending	Fyrsti gangráður	Kransæðavíkkun, segaleysing, ísetning bjargráðs Slökunarþáttur æðapels (NO)	Brennsluaðgerð á leiðslukerfi	Brennsluaðgerðir á gáttatífi
Snigilígræðslur (cochlear implant)				
	Retinoid-lyf (A vítamín) gegn bóllum	Önnur A-vítamín til innvortis töku gegn sóra og þrymlabólum		
	Geislaónæmismæling			
	Kóbólt-tæki		Einstofna mótefni, (trastuzumab)	
	Ljósbráðatækni	Ný astmalyf	Svefnmælingar	
Slikon í brjóst		Ræktuð húð til ágræðslu		
	Vefjaónæmisfræði	Vefjaónæmisfræði		
Geislaónæmismæling (Radioimmunoassay)		Fjölliðunartvarf, PCR (polymerase chain reaction)		
Fyrsta lífrágræðslan	Sýruhamlandi lyf, H2 blokkar	Helicobacter pylori, lífrabólga C		
Blóðskilunarmeðferð á Landspítala Blóðskilunarmeðferð til langframa		Framleiðsla rauðkornavaka (erythropoietíns)		Fyrsta nýrnaígræðsla á Landspítala
		Helicobacter pylori, HIV veira greind		
		Súrefnismettunarmælar		Kælimeðferð eftir hjartastopp
Innanæðaaðgerðir/blásningar			Fóðring ósæðargúla	
	Öldrunarfræðafélag Íslands, öldrunarlækningsdeild í Hátúni	Amyloid-próteínútfellingar, (Alzheimer)	Minnismóttaka, rannsóknarstofa Landspítala og HÍ	Öldrunarrannsókn A, Hjartaverndar og NIH

Svart: Innlendir áfangar
Rautt: Erlendir áfangar

